

Sygn. akt XXV C 1274/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Wrona

po rozpoznaniu na rozprawie zdalnej w dniu 15 lutego 2023 roku w Warszawie, sprawy z powództwa **Z. D.**

przeciwko **J. M.**

o złożenie oświadczenia woli,

1. Powództwo oddala.
2. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 1274/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 2 marca 2023 r.

W pozwie z dnia 24 maja 2019 r. (data stempla - k. 57) powód Z. D. wniósł o zobowiązanie pozwanej J. M. do zawarcia z powodem umowy, w której pozwana zobowiązana będzie do złożenia oświadczenia woli o nieodpłatnym przeniesieniu na powoda własności udziału w 1/2 nieruchomości zabudowanej położonej w R. przy ulicy (...), stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,1797 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz udziału 1/2 w nieruchomości położonej w N., stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,308 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Wniósł także o zasądzenie ewentualnie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 113.139,42 zł, płatnej w miesięcznych ratach w wysokości 2.218,42 zł do 10 dnia każdego miesiąca, poczynając od czerwca 2019 r. Wniósł także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 13 września 2016 r. darował swojej córce udział w 1/2 nieruchomości zabudowanej położonej w R. przy ulicy (...) oraz udział 1/2 w nieruchomości położonej w N.. Dodał, że po śmierci małżonki z którą prowadził działalność gospodarczą, pogorszyła się jego sytuacja finansowa, w tym miał problemy z uiszczaniem rat kredytu, który zaciągnął z małżonką w dniu 4 lutego 2013 r. Pomocy powodowi udzielił jego syn P. D.. Pozwana zaś zobowiązała się do zwrotu powodowi darowanej nieruchomości, co ułatwiłoby mu pozyskanie środków na spłatę kredytu, do czego ostatecznie nie doszło. Podał, że pozwana nie przyjęła również żadnych innych propozycji składanych przez powoda i brata, także tych które nie powodowały konieczności wydatkowania przez nią jakichkolwiek środków finansowych. Zdaniem powoda zachowanie pozwanej, w szczególności odmowa jakiegokolwiek pomocy ojcu oraz odrzucenie wstępnie akceptowanych propozycji rozwiązania problemu spłaty kredytu, dowodzi jednoznacznie, że pozwana dopuszcza się rażącej niewdzięczności wobec powoda, ojca – darczyńcy, którego naraża na utratę mieszkania w zbudowanym przez niego domu. Wobec powyższego powód odwołał darowiznę dokonaną

na rzecz pozwanej. Na wypadek oddalenie powództwa głównego powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty odpowiadającej połowie niespłaconego kredytu płatnej w ratach, w jakich następuje spłata kredytu (pozew – k. 3-7).

W odpowiedzi na pozew z dnia 21 lipca 2020 r. (data stempla - k. 115) J. M. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwana podniosła, że w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do odwołania przez powoda dokonanej na jej rzecz darowizny. Wskazała, że powód może żądać jedynie odwołania darowizny w swojej części i tym samym żądania od pozwanej złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na jego rzecz udziałów w powyższych nieruchomościach wynoszących po 1/4 a nie zaś po 1/2, skoro darowizny dokonali powód i jego małżonka B. D.. Podniosła, że od 2018 r. do lutego 2019 r. pomiędzy powodem, bratem pozwanej P. D. oraz pozwaną toczyły się rozmowy dotyczące pomocy powodowi w spłacie zobowiązań wobec banku oraz zniesienia współwłasności nieruchomości, jednakże nie przyniosły one oczekiwanych przez powoda rezultatów, w konsekwencji czego powód przestał utrzymywać kontakt z pozwaną. Pozwana wspomniała także, że opiekowała się matką B. D. w okresie choroby, jeździła z nią na wizyty lekarskie, na chemioterapię, odwiedzała w szpitalu. Pozwana podniosła także, że była i jest gotowa udzielić powodowi pomocy niematerialnej, jak również wsparcia w bieżących wydatkach. W odniesieniu do żądania ewentualnego podniosła, że nie istnieje podstawa prawna jego uwzględnienia, a nadto powód nie znajduje się w niedostatku, gdyż posiada udziały w spółce (...) sp. z o.o. (odpowiedź na pozew – k. 91-94).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 lutego 2013 r. małżonkowie Z. D. i B. D. zawarli z (...) S.A. umowę o kredyt hipoteczny z oprocentowaniem zmiennym nr (...) na kwotę 470.000 zł, przeznaczoną na potrzeby mieszkaniowe oraz spłatę zobowiązania finansowego w (...) SA oraz na dowolny cel. Jako zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiono hipotekę na nieruchomości typu dom jednorodzinny, której właścicielami są Z. D. i B. D., która to nieruchomość jest zlokalizowana w R., gmina (...), działka (...), dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...), do kwoty 799.000 zł. Za środki z kredytu powód z małżonką nabyli dom w stanie deweloperskim, który wyposażyli i w którym zamieszkali (umowa kredytu - k. 26-45, przesłuchanie powoda – k. 232-236).

Z. D. i B. D. prowadzili wówczas działalność gospodarczą opartą w przeważającej części na wykonywaniu projektów finansowanych z funduszy unijnych. B. D. zajmowała się tworzeniem projektów, które uzyskiwały wsparcie unijne. Stanowisko kierownika projektu, z wynagrodzeniem miesięcznym 5.000 zł, zajmowała ich córka J. M., do której zadań należało zdobywanie projektów. W związku z możliwością nieukończenia projektu na skutek poważnej choroby B. D. a tym samym wizją utraty majątku **Z. D. i B. D. zdecydowali się dokonać darowizny nieruchomości, jedynego majątku jaki posiadali, na rzecz swoich dzieci J. M. i P. D.** Istniało wówczas ryzyko, że będą musieli zwrócić wypłacone środki z funduszy unijnych w wysokości około 60-70 tys. zł powiększone o wysokość kary umownej. Postanowili obdarować swoje dzieci po połowie, żeby było sprawiedliwie (zeznania świadka P. D. – k. 209-213; zeznania świadka M. M. – k. 222-224; przesłuchanie powoda – k. 232-236; przesłuchanie pozwanej – k. 236-241).

W dniu 13 września 2016 r. przed notariuszem A. K., w siedzibie Kancelarii Notarialnej w M. przy ulicy (...), akt notarialny Rep. A nr (...), **Z. D., działając w imieniu własnym i na rzecz swojej żony B. D., darował swojej córce J. M., do jej majątku osobistego, udział 1/2 części w prawie współwłasności nieruchomości zabudowanej położonej w R.** przy ulicy (...), stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,1797 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz udział 1/2 części w prawie współwłasności nieruchomości niezabudowanej położonej w N., stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,3008 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Żyrardowie prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Wartość darowizny została określona na kwotę 950.000 zł. Pozostały udział 1/2 części w powyższych prawach współwłasności nieruchomości Z. D., działając w imieniu własnym i na rzecz swojej żony B. D., darował swojej synowi P. D..

W powyższym akcie notarialnym J. M. i P. D. oświadczyli, że ustanawiają na rzecz swoich rodziców B. D. i Z. D. ograniczone prawo rzeczowe w postaci dożywotniej, nieodpłatnej służebności osobistej mieszkania w budynku mieszkalnym, położonym w R. przy ulicy (...), powiecie (...), województwie (...), stanowiącej działką oznaczoną numerem (...) o powierzchni 0,1797 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim, prowadzona jest księga wieczysta nr (...) z prawem korzystania z całej nieruchomości w dotychczasowym zakresie (akt notarialny Rep. A nr (...) – k. 10-25).

W dniu dokonywania darowizny B. D. przebywała w szpitalu, była poważnie chora i nie mogła osobiście uczestniczyć w czynności prawnej darowizny. Pozwana – jedyna córka w trakcie choroby matki udzielała jej wsparcia psychicznego, odwiedzała w szpitalu, podawała lekarstwa i robiła zastrzyki. Miesiąc później B. D. zmarła (zeznania świadka M. M. – k. 222-224, przesłuchanie pozwanej – k. 236-241).

Pozwana w tym czasie zrezygnowała z pobierania wynagrodzenia za zajmowanie stanowiska kierownika projektu. Od 2017 r. była już zatrudniona w Ministerstwie Polityki Regionalnej a następnie w Ministerstwie Zdrowia. Otrzymywała wynagrodzenie w wysokości około 2.600 zł netto. Mąż pozwanej M. M. otrzymywał wyższe od pozwanej wynagrodzenie. Z osiągniętych dochodów małżonkowie pokrywali bieżące wydatki na rodzinę i zobowiązania kredytowe, w tym kredyt udzielony we frankach szwajcarskich. Mieli na utrzymaniu dwoje dzieci (zeznania świadka M. M. – k. 222-224, przesłuchanie pozwanej – k. 236-241).

Powód po śmierci żony został zmuszony do przekształcenia działalności gospodarczej i jej sprzedaży, gdyż nie był w stanie kontynuować wykonania projektu. Jego kontynuację przejął M. T., znajomy powoda, który widział potencjał w realizacji projektu. Powód za sprzedaż projektu otrzymał 100.000 zł. Z otrzymanych środków powód spłacił częściowo raty kredytu za dom oraz za samochód oraz zwrócił 10.000 zł tytułem zwrotu części wypłaconych środków unijnych w związku ze stwierdzonymi nieścisłościami w projekcie (wydruk informacji z KRS – k. 97-98v; zeznania świadka M. M. – k. 222-224; przesłuchanie powoda – k. 232-236).

Rata kredytu zaciągniętego w dniu 4 lutego 2013 r. przez powoda z B. D., między innymi na zakup domu, wynosiła około 4.000 zł. Syn powoda - P. D. zobowiązał się wówczas do udzielania pomocy powodowi w spłacie tego kredytu, gdyż jedynym źródłem dochodu powoda była emerytura. Kiedy jednak dochody P. D. zmalały wraz z powodem podjęli decyzję o wystąpieniu do pozwanej o dalszą pomoc. Odbyło się w tej sprawie kilka spotkań, przedstawiono pozwanej propozycje udzielenia powodowi pomocy finansowej przez pozwaną, w szczególności zobowiązanie pozwanej do pokrycia części raty kredytu lub przeniesienie własności należącego do niej udziału w nieruchomości położonej w R. oraz propozycję sprzedaży domu dopiero po śmierci powoda. Dialog kontynuowali głównie w wiadomościach e-mailowych (zawiadomienie o wysokości rat – k. 46; zeznania świadka P. D. – k. 209-213; korespondencja e-mailowa – k. 99-111).

Pozwana zobowiązała się wspomóc powoda finansowo po uzyskaniu przez małżonka pozwanej dodatkowych środków pieniężnych za projekt, co ostatecznie nie nastąpiło z powodu niewypłacalności klienta. Pozwana nie miała wówczas innych wolnych środków pieniężnych, które mogłyby przekazać powodowi (zeznania świadka M. M. – k. 222-224, przesłuchanie pozwanej – k. 236-241).

Powód z pozwaną mieli wcześniej bardzo dobre relacje, widywali się raz w tygodniu, później rzadziej ze względu na nowy związek powoda oraz czas pandemii. Spotykali się później sporadycznie razem z powodem i jego partnerką. Pozwana proponowała powodowi wspólne wakacje zimowe z rodziną pozwanej, jednakże powód odmówił z uwagi na brak środków finansowych. Relacje rodzinne uległy pogorszeniu po kłótni do której doszło pomiędzy pozwaną a żoną P. D. i partnerką powoda. Sprzeczka dotyczyła kwestii uregulowania przez pozwaną pomocy materialnej powodowi w zakresie spłaty kredytu na dom. Pomimo pogorszenia relacji pozwana dbała o ojca. Gdy powód zachorował na covid przywiozła mu garnek z rosółem i telefonowała do niego. Chciała też dostarczać powodowi posiłki regularnie, ale powód odmówił z uwagi na brak apetytu. Informacje o powodzie pozwana czerpała także od swojej córki a wnuczki powoda, która odwiedzała dziadka (zeznania świadka P. D. – k. 209-213; zeznania świadka M. M. – k. 222-224, przesłuchanie powoda – k. 232-236).

P. D. spłacił kredyt powoda w wysokości 380.000 zł ze środków pozyskanych z uzyskanego na ten cel kredytu (zeznania świadka P. D. – k. 209-213).

W piśmie z dnia 26 lutego 2019 r. powód, za pośrednictwem pełnomocnika, odwołał darowiznę dokonaną w dniu 13 września 2016 r. na rzecz pozwanej, z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanej względem ojca. Wskazał, że zachowanie pozwanej, w szczególności odmowa udzielenia ojcu jakiegokolwiek pomocy finansowej oraz odrzucenie wstępnie akceptowanych przez pozwaną propozycji rozwiązania problemu spłaty kredytu naraża powoda na utratę mieszkania w zbudowanym przez niego domu. Podał, że pośrednio pozwana okazała niewdzięczność darczyńcy odrzucając propozycje P. D. pomocy powodowi poprzez wspólne spłacanie kredytu, czy też zwrot darowizny, jak też rozwiązania niewymagające zaangażowania finansowego ze strony pozwanej. Pismo zostało doręczone pozwanej w dniu 26 lutego 2019 r. (oświadczenie o odwołaniu darowizny wraz z pełnomocnictwem – k. 50-52, potwierdzenie nadania – k. 53).

Powód utrzymuje się z emerytury. Prowadzi również jako kapitan rejsy w ramach (...) na Adriatyku oraz Śródziemnomorskie, za co nie pobiera obecnie żadnego wynagrodzenia, a jako kapitan nie płaci za pobyt na statku. Posiada również 50 udziałów o łącznej wartości 5.000 zł w spółce (...) Sp. z o.o. Nadal mieszka w nieruchomości stanowiącej przedmiot umowy darowizny. Obecnie wymaga stałego leczenia z powodu chorób przewlekłych (decyzja o waloryzacji emerytury – k. 49; wydruk informacji z KRS – k. 97-98v; screeny ze strony internetowej czystywiatr.pl – k. 138-142; oświadczenie klubu – k. 174; zaświadczenie lekarskie – k. 173; przesłuchanie powoda – k. 232-236).

Pozwana obecnie uzyskuje dochody w wysokości 5.000 zł a małżonek pozwanej w wysokości około 20.000 zł miesięcznie. Nadal mają na utrzymaniu dwójkę dzieci, które studiują i spłacają swój kredyt w CHF w wysokości 2500 zł miesięcznie.. Koszty utrzymania ich rodziny wynoszą w sumie około 18.000 zł. Pozwana jest skłonna od pewnego czasu wspomagać powoda finansowo. Chce także utrzymywać dobry jak dawniej kontakt z powodem, ale ich relacje uległy pogorszeniu, ponieważ powód nie odzywa się do córki.

W celu uregulowania sytuacji związanej z nieruchomością pozwana złożyła wniosek o zniesienie współwłasności spornej nieruchomości, a postępowanie w tej sprawie zostało zawieszona na czas trwania niniejszego procesu (przesłuchanie pozwanej – k. 236-241).

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy nieosobowy oraz osobowy materiał dowodowy w postaci dokumentów prywatnych i urzędowych oraz zeznań świadków i stron. Zasadniczo, Sąd w całości uznał za wiarygodne zeznania stron oraz wnioskowanych przez nich świadków, albowiem ich relacje w kwestiach istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy są tożsame lub bardzo zbliżone. Pewnie różnice wynikają z indywidualnego u każdej osoby, sposobu postrzegania i odtwarzania rzeczywistości.

Nie ulega też wątpliwości, że przy w zasadzie bezspornym stanie faktycznym spór ogniskował się w ocenie zachowania pozwanej jako rażącej niewdzięczności, uzasadniającej odwołanie dokonanej darowizny.

Sąd zważył co następuje:

W ramach żądania głównego powód, na podstawie art. 64 k.c., domagał się zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na powoda prawa własności udziału w 1/2 nieruchomości zabudowanej położonej w R. przy ulicy (...), stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,1797 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz udziału 1/2 w nieruchomości położonej w N., stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,308 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim prowadzona jest księga wieczysta nr (...).

Wskazany przepis ten nie jest samoistną podstawą obowiązku złożenia oznaczonego oświadczenia woli. Stanowi on jedynie podstawę prawną do przymusowej realizacji obowiązku, który wynika z innego źródła. Takim źródłem w niniejszej sprawie jest spełnienie przesłanki z art. 898 § 1 k.c. złożenie oświadczenia o odwołaniu darowizny, które skutkuje upadkiem causa donandi, lecz nie unicestwia z mocy samego prawa prawnorzecowego skutku

umowy darowizny. Strony umowy darowizny powinny wówczas w drodze czynności prawnej (w przypadku praw, do których przeniesienia wymagana jest szczególna forma, w tej formie) przenieść własność na darczyńcę. W braku porozumienia, darczyńcy pozostaje droga powództwa o zobowiązanie obdarowanego do przeniesienia własności nieruchomości. W razie wykazania zasadności takiego żądania orzeczenie sądu powinno stwierdzać obowiązek pozwanego (obdarowanego) do przeniesienia na powoda-darczyńcę prawa własności określonej nieruchomości. Rzeczą powoda jest wykazanie zasadności takiego żądania, aby sąd mógł zobowiązać pozwaną do przeniesienia na powoda (darczyńcę) prawa własności określonej nieruchomości. Badaniu zatem podlega, czy w momencie złożenia oświadczenia o odwołaniu darowizny istniały przesłanki przewidziane w art. 898 § 1 k.c.

Wyrok uwzględniający powództwo ma charakter deklaratoryjny i jest wynikiem uznania, że fakty przywołane w oświadczeniu o odwołaniu darowizny spowodowały, że owo odwołanie było skuteczne. Stosownie do przepisu art. 900 k.c., odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Przesłanką odwołania darowizny jest wskazane w art. 898 § 1 k.c., dopuszczenie się przez obdarowanego **rażącej niewdzięczności względem darczyńcy**.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że nie ma ogólnej reguły pozwalającej na uznanie zachowania obdarowanej wobec darczyńcy za rażącą niewdzięczność, uzasadniającą odwołanie darowizny. Przeprowadzając badanie, na ile obdarowana dopuściła się niewdzięczności wobec darczyńcy i czy była to niewdzięczność rażąca, należy każdorazowo rozpatrywać okoliczności konkretnej sprawy. Pamiętać przy tym należy, że przy dokonywaniu oceny zachowania obdarowanej trzeba także uwzględniać zachowanie samego darczyńcy. Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo przeciwko majątkowi darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych, w tym również rodzinnych, łączących go z darczyńcą, oraz obowiązku wdzięczności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., I CSKP 68/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., IV CSK 60/21; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 listopada 2021 r., sygn. akt I ACa 386/20).

Rażącą niewdzięczność musi przy tym cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy czy szkody majątkowej. W każdym przypadku, niezależnie od tego, czy będą to działania, czy zaniechania obdarowanego, wymagane jest ujawnienie po jego stronie zamiaru pokrzywdzenia darczyńcy. Czynami o rażącej niewdzięczności są więc: odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia czy ciężkie znieważenia. Darowizna wytwarza pewien stosunek etyczny pomiędzy darczyńcą i obdarowanym, wyrażający się w moralnym obowiązku wdzięczności. Brak ekwiwalentu w tym typie umowy ma charakter czysto formalny, gdyż darowizna nakłada na obdarowanego więzy zobowiązujące go do szczególnego zachowania względem darczyńcy, dając mu możliwość podjęcia określonych czynności w razie naruszenia tego obowiązku.

Wprawdzie do essentialia negotii umowy darowizny nie należy obowiązek sprawowania opieki nad darczyńcą przez obdarowanego, to jednak umowa darowizny rodzi po stronie obdarowanego moralny obowiązek wdzięczności, który nabiera szczególnego charakteru zwłaszcza wtedy, gdy dochodzi do zawarcia umowy między osobami najbliższymi, których powinność świadczenia pomocy i opieki wynika już z łączących strony umowy stosunków rodzinnych. Sprzeniewierzenie się przez obdarowanego wspomnianym oczekiwaniom, przez dopuszczenie się ciężkich uchybień wobec darczyńcy, nie uzasadnia utrzymania stosunku wykreowanego przez umowę darowizny, nawet gdyby darowizna była już wykonana. Nie ulega także wątpliwości, że nie każdy spór i nie każdy objaw zachowania sprzecznego z wolą darczyńcy uzasadnia twierdzenie o dopuszczeniu się przez obdarowanego rażącej niewdzięczności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., I CSKP 68/21).

Początkowo powód, jako przyczynę odwołania darowizny, wskazywał rażącą niewdzięczność pozwanej, która wyrażała się zdaniem powoda w odmowie udzielenia mu pomocy finansowej w spłacie kredytu na wspólny dom, a w dalszej

kolejności odmowie uregulowania sytuacji prawnej związanej z dokonaną na jej rzecz darowizną nieruchomości, w sytuacji kiedy rata kredytu zaciągniętego na zakup tej nieruchomości znacznie przekraczała dochody powoda. W ocenie Sądu jednak pomimo iż pozwana nie partycypowała w jakimkolwiek zakresie w spłacie kredytu powoda, czy też nie wyraziła zgody na propozycje związane z rozporządzeniem swoim udziałem we współwłasności nieruchomości, które były w jej ocenie krzywdzące finansowo i niesprawiedliwe, nie uzasadnia uznania, że zachowała się wobec powoda niewdzięcznie, a tym bardziej rażąco niewdzięcznie.

Niewdzięczność w stopniu rażącym może polegać zarówno na działaniu jak i na zaniechaniu (nie czynieniu). W każdym jednak wypadku wymagane jest ujawnienie po stronie obdarowanego zamiaru pokrzywdzenia darczyńcy (vide: wyrok SN z dnia 26 lipca 2000 r. I CKN 919/0).

Na gruncie ustalonego stanu faktycznego po stronie pozwanej nie występował zamiar pokrzywdzenia powoda jako darczyńcy a wręcz przeciwnie – pozwana pomimo sytuacji konfliktowej, starała się znaleźć rozwiązanie tej sytuacji. Proponowała ze swej strony różne rozwiązania. Wykazała także, że nie miała wówczas środków finansowych aby pokrywać zobowiązania kredytowe powoda w jakimkolwiek zakresie. Podała ile wynosiły jej zarobki w ówczesnym czasie i że wraz z mężem miała (i nadal ma) na utrzymaniu dwoje dzieci. Zeznała, że sama ma kredyt udzielony w walucie frank szwajcarski a Sądowi znane są z urzędu okoliczności związane ze znacznym wzrostem rat w tego typu zobowiązaniach umownych. Pozwana mimo tego oferowała powodowi pomoc niematerialną. Dopiero teraz, kiedy jej sytuacja finansowa uległa poprawie zobowiązała się do wsparcia finansowego ojca, gdyż dopiero teraz jej budżet na taką pomoc pozwala. Istota postępowania pozwanej wobec powoda nie nosi zatem takich cech działań, które mogłyby zostać uznane za przejaw rażącej niewdzięczności wobec darczyńcy.

Należy też podkreślić, że obdarowana nie odmawiała darczyńcy pomocy osobistej i wsparcia rodzinnego. Niejednokrotnie oferowała swoją pomoc, jednakże powód jak sam zeznał, nie chciał być dla niej ciężarem. Przede wszystkim powód też sam o nią nie prosił. Z inicjatywą rozliczenia stron wystąpił przede wszystkim brat pozwanej P. D. i to z nim pozwana głównie dyskutowała i analizowała możliwe sposoby rozwiązania problemu. Rodzeństwo nie doszło jednak do ostatecznego porozumienia, gdyż żadna z propozycji nie była dla nich obustronnie korzystna. Z tego też powodu pozwana wystąpiła do Sądu o zniesienie współwłasności nieruchomości i rozliczenie udziałów we wspólnej nieruchomości..

Aktualnie powód nadal mieszka nieodpłatnie na darowanej dzieciom nieruchomości, w ramach przysługującej mu służebności mieszkania. Partycypuje w kosztach utrzymania domu, posiada stałe źródło utrzymania w postaci świadczenia emerytalnego, niemniej jednak nie zostało wykazane, że posiada obecnie jakiegokolwiek trudności finansowe albo że jego poziom życia uległ drastycznie obniżeniu, tym nie mniej nie sposób uznać powoda za osobę pozostającą w niedostatku. Rata kredytu jest spłacana nadal przez syna powoda - P. D. a pozwana przesłuchana w sprawie zobowiązała się do finansowego wsparcia powoda w spłacie raty, gdyż ma ku temu obecnie możliwości finansowe, ponieważ ma stałe zatrudnienie.

Zgodnie z ustaleniami i oceną poczynioną przez Sąd należy stwierdzić, że materiał sprawy w pełni potwierdza, że dokonanie darowizny nastąpiło nie tylko wobec wizji utraty majątku śmiertelnie chorej B. D. i powoda, ale także w celu zabezpieczenia dzieci małżonków, sprawiedliwego podziału pomiędzy nich jedyne wartościowego składnika majątku rodziców. Bez względu na okoliczności każde z dzieci otrzymało taki sam udział w prawie własności nieruchomości.

Nie zachodziły zatem podstawy do uwzględnienia powództwa, gdyż nie zostały spełnione przesłanki z art. 898 § 1 k.c. Nie budzi bowiem wątpliwości Sądu fakt, że rażąca niewdzięczność, o jakiej mowa w przedmiotowym przepisie, to niewdzięczność kwalifikowana, która zakłada nasilenie złej woli i naganności zachowania obdarowanego (wyroki Sądu Najwyższego z 29 października 1999 r., I CKN 174/98, Lex nr 1216921 oraz z 17 listopada 2011 r., IV CSK 113/11, Lex nr 1111009), a zwykła niewdzięczność nie jest tu wystarczająca (wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 1997 r., II CKN 258/97, Lex nr 1228249). Zgodnie z ogólnymi zasadami moralnymi dokonanie darowizny rodzi etyczny obowiązek wdzięczności po stronie obdarowanego, a przynajmniej zakaz niewdzięczności

z jego strony. Sankcjonowane przez ustawodawcę jest szczególnie jaskrawe wykroczenie przeciwko temu nakazowi, gdyż w takich okolicznościach pozostawienie przedmiotu darowizny w rękach obdarowanego stałoby w sprzeczności z elementarnymi zasadami sprawiedliwości.

Z drugiej jednak strony należy również wziąć pod uwagę, że możliwość odwołania darowizny stanowi wyjątek od zasady pacta sunt servanda, w związku z czym nie może być ujmowana zbyt szeroko. Za ograniczeniem tej możliwości przemawia także fakt, że w praktyce niejednokrotnie odwołanie darowizny stanowi instrument rozgrywek majątkowo-osobistych między osobami bliskimi, gdzie interesy darczyńcy mogą być instrumentalizowane i podporządkowywane interesom majątkowym otoczenia. Rozważenie powyższych czynników przemawia za zakazem rozszerzającego rozumienia przesłanki rażącej niewdzięczności (tak Sąd Najwyższy z wyroku z 30 października 2019 r., V CSK 210/19, Lex nr 2775325).

Powyższe okoliczności faktyczne nie potwierdzają uznania, że w niniejszej sprawie doszło do rażącej niewdzięczności ze strony pozwanej. Roszczenie główne powoda nie zasługiwało zatem na uwzględnienie.

W ramach żądania ewentualnego powód żądał zaś zasądzenia od pozwanej na jego rzecz kwoty 113.139,42 zł, płatnej w miesięcznych ratach w wysokości 2.218,42 zł do 10 dnia każdego miesiąca, poczynając od czerwca 2019 r., jako kwoty odpowiadającej połowie niespłaconego kredytu płatnej w ratach, na podstawie art. 897 k.c.

Zgodnie z treścią wskazanego przepisu, jeżeli po wykonaniu darowizny darczyńca popadnie w niedostatek, obdarowany ma obowiązek, w granicach istniejącego jeszcze wzbogacenia, dostarczać darczyńcy środków, których mu brak do utrzymania odpowiadającego jego usprawiedliwionym potrzebom albo do wypełnienia ciężących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Obdarowany może jednak zwolnić się od tego obowiązku zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia.

Podstawową przesłanką zastosowania niniejszego rozwiązania jest niedostatek darczyńcy. Stan ten powinien być oceniany na tle konkretnych okoliczności dotyczących danej osoby. O istnieniu niedostatku można mówić wtedy, gdy uprawniony nie ma możliwości zaspokojenia w całości lub w części swoich **minimalnych, podstawowych i usprawiedliwionych** potrzeb własnymi siłami. Niemożność zaspokojenia przez uprawnionego wszelkich jego usprawiedliwionych potrzeb nie jest jeszcze równoznaczna ze stanem niedostatku – zachodzi on dopiero wówczas, gdy istnieje niemożność zaspokojenia potrzeb niezbędnych, a nie wszystkie potrzeby usprawiedliwione są potrzebami niezbędnymi (por. W. Stojanowska, w: SPP, t. 11, 2014, § 45).

Przenosząc zatem powyższe na grunt niniejszej sprawy w ocenie Sądu nie nastąpiły okoliczności uzasadniające występowanie po stronie powodowej niedostatku. Powód zaspokaja swoje minimalne, podstawowe i usprawiedliwione potrzeby ze świadczenia emerytalnego i posiada możliwości zarabiania pieniędzy na emeryturze jako kapitan statku. Skoro jak twierdzi sam powód nie otrzymuje za rejsy zapłaty to świadczy o tym, że nie ma potrzeby dorabiania dodatkowo jak robi to wielu emerytów. Pozwana niejednokrotnie oferowała powodowi swoją pomoc niematerialną, lecz powód z niej nie chciał świadomie z niej skorzystać. Roszczenie darczyńcy przeciwko obdarowanemu ograniczało by się w tym przypadku do dostarczenia środków, które uzupełniłyby jego możliwości zarobkowe i majątkowe do stanu, który nie byłby już kwalifikowany jako niedostatek (tj. do stanu, w którym możliwe będzie zaspokojenie jego szeroko rozumianych, usprawiedliwionych potrzeb życiowych).

Taka sytuacja na gruncie ustalonego stanu faktycznego nie znajduje zaś uzasadnienia, zatem roszczenie ewentualne powoda należało uznać za bezzasadne.

Pozwana wyraziła wolę przepisania swojej części na brata, który de facto spłaca kredyt obciążający ojca, wskazując również zasady rozliczenia udziałów i nakładów brata na kredyt w korespondencji mailowej z dnia 16 października 2018 r. k. 99 a.s Okres spłaty kredytu kończy się w czerwcu 2023 r. Brak porozumienia w sprawie rozliczenia spowodował, że pozwana wystąpiła z wnioskiem o zniesienie współwłasności do Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowiecki.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c.